

İlim ve Hayat
Prof. Dr. Ali AKPINAR

Müminlerin Temel Özelliği: İnfâk

“İnfâk, yalnızca malî yardımlarla sınırlı değildir. O malî yardımları içine aldığı gibi, diğer sosyal yardımların hepsini içerisine alır. İnfâkın temel rukünlerinden biri, onun Allah rızasını kazanmak için olması ve sevgi temeline dayanmasıdır.”

Fotoğraf: Serkan ÖZTÜRK - Medine

Kutsal Kitabımız ilk sayfalarında bizlere gerçek müminlerin/müttakîlerin tanımını yapar. Müttakîler Allah'ı hesaba katarak yaşayanlar, O'ndan sakınanlar, O'na karşı sorumluluklarını yerine getirenler.. *"Onlar gözleriyle görmedikleri halde Allah'a inanırlar, namazı adamakıllı kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infâk ederler..."*¹

Görüldüğü üzere ayetlerde müminlerin üçüncü temel özelliği olarak infâk sayılıyor. Ayetlere göre infâk, zenginliğin değil, müminliğin temel şartıdır. Tabidir ki, infâktan önce sayılan iki temel özellik, sahibini infâka hazırlayan esaslardır. *İman* ve *namaz*. Gerçek anlamda inanmak ve gereği gibi namaz kılmak. Üçüncü olarak da infâk. Sahip olduğumuz iman ve kıldığımız namaz, bizi infâk eylemini yerine getirmeye götürmelidir. Gerçek iman ve gerçek namaz budur.

Şimdi söz konusu ayeti biraz açıklamaya çalışalım:

Kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infâk ederler.. Her şeyden önce onlar infâkı sürekli yaparlar, kesintisiz infâk ederler. Fırsat buldukça infâkta bulunurlar. Infâk onların kalıcı ve en temel özelliğidir. Buna dikkat çekmek için muzarî/geniş zaman kipi kullanılmıştır.

Bizim verdiklerimizden verirler.. Sahip olduklarının asıl sahibi olarak Allah'ı kabul ederler. O'nun malını, O'nun kullarına verirler.. Fakirlere verdikleri gibi, zenginlere de verirler. Yakın akraba başta olmak

üzere herkese ikram ederler. Dolayısıyla zorlanmadan verirler, minnet etmeden verirler.. Çünkü onlar bilirler ki sahip olduklarını onlara veren Yüce Allah'tır. O, isteseydi onlara değil, başkasına verebilirdi. Hâlbuki Yüce Yaratıcı, onları imtihana tabi tutmak için verdi. Infâk edebini belirleyen ayetlerden biri şöyledir: *"Mallarını Allah yolunda verip de sonra verdiklerinin ardından başa kalmayan ve eziyet etmeyenlerin, Rableri katında ödülleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."*² Yine o variyet sahipleri, sahip olduklarıyla sınanmaktadırlar. İşte bunun bilincinde, sınavı kazanmak için verirler. Nitekim ayette *"Biliniz ki mallarınız ve evlatlarınız sınav aracıdır"*³ buyurulmuştur.

Ayette, kendilerine verdiğimiz şeyler denilerek genel ifade kullanılmıştır. Dolayısıyla onlar sahip oldukları her şeyi Allah'ın kullarının hizmetine sunmaya çalışırlar. Bu variyet, mal zenginliği olabilir; makam mansıp, saygınlık olabilir; güzel konuşma yazma olabilir; evlat olabilir.. Daha başka insanlığın yararına olan bir şey olabilir. Onlar neye sahiplerse onlardan verirler. Kiskanmadan, cimrilik yapmadan verirler. Verirler de verirler, verebilmek için çalışıp kazanırlar.

Verdiklerimizden verirler.. Kendilerine verdiğimiz her şeyi değil, bir kısmını verirler. Bu ifade, hesapsız harcamayı, savurganlığı yasaklamaktadır. Müslüman ne cimri olur, ne de savurgan. O, her zaman orta

yolun adamıdır. Yerli yerince vermek, kendini ve karşısındakini düşünerek vermektir doğru olan. Nitekim infâkta ölçülü olmayı isteyen bir ayette şöyle buyurulmuştur: *"Rahman'ın kulları harcadıkları zaman, ne israf ederler ne de cimrilik ederler; harcamaları, bu ikisinin arasında dengeli olur."*⁴

Rızık olarak verdiklerimizden.. ifadesi, verilen şeyin işe yarar, rızık olabilecek şey olması gerektiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla infâk edilen şey, işe yaramaz tampon malzemeler değil, karşı tarafın ihtiyacına cevap verecek şeyler olmalıdır. Bir çok ilim adamı haram/zararlı olan şeyleri rızık olarak kabul etmemişlerdir. Bu konuda müminler şöyle uyarılmışlardır: *"Ey inananlar, kazandıklarınızın ve yerden sizin için çıkardığımız nimetlerin iyilerinden verin, kendiniz utandığınızdan ve öğrendiğinizden dolayı göz yummadan alamayacağınız kötü şeyleri sadaka vermeye kalkmayın. Bilin ki Allah zengindir, övülmüştür."*⁵

İşte Müslümanın infâk anlayışını bu kısa *Kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infâk ederler* cümlesi net bir şekilde belirlemektedir. Tabi ki Kur'an'da infâk ile ilgili pek çok ayet yer alır. Bunlardan birkaç örnek verecek olursak:

Sevgi Temelli İbadet: İnfâk

İyiliği/biri en veciz bir şekilde tanımlayan Kur'an ayetinde⁶ *Sevdiği halde malı veren* cümlesi yer alır. *Sevdiği halde* ifadesi, sevdiğinden verme,

severek isteyerek verme, Allah sevgisi ile verme, verdiği kişiyi severek verme gibi şeklinde anlaşılmalıdır. Ayetin cümle yapısı, bu anlamların hepsine uygundur. Demek oluyor ki İnfâk, sevgi temelli bir ibadettir. Nitekim münafıkların yaptıkları harcamaların kabul edilmeyişi bir ayette şöyle açıklanır: *Sadakalarının kabul edilmesine engel olan sadece şudur: Onlar Allah'a ve elçisine karşı nankörlük ettiler; namaza da üşene üşene gelirler ve istemeye istemeye sadaka verirler.*⁷

*"Sevdiğiniz şeylerden sarf etmedikçe iyiliğe erişemezsiniz. Her ne sarf ederseniz, şüphesiz Allah onu bilir."*⁸ Ayet, sevdiğimiz şeylerden vermemizi istiyor, severek isteyerek vermeyi istiyor. Allah için verilen hiçbir şeyin karşılıksız kalmayacağına vurgu yapıyor.

Geri Dönüşümü Olan İbadet: İnfâk

Elbette Müslüman, yaptığı tüm ibadetler gibi infâk ve

hayır hasenâtını da yalnızca Allah için, O'nun emri olduğu için ve O'nun rızasını, sevgisini kazanmak için yapar. Nitekim pek çok ayette *Allah yolunda infâk*⁹ ifadesi yer alır. Ancak Yüce Allah, lütuf ve keremiyle kullarının yaptığı ibadetleri karşılıksız bırakmayacağını bildirir:

*"Verdiğiniz her hayır, kendiniz içindir. Çünkü yalnız Allah'ın rızasını kazanmak için veriyorsunuz. Verdiğiniz her hayır, size tastamam verilir ve hiç hakkınız yenmez."*¹⁰

*"Allah yolunda ne harcarsanız tam olarak size ödenir, hiç haksızlığa uğratılmazsınız."*¹¹

*"Allah sadaka verenleri şüphesiz mükafatlandırır."*¹²

*"Mallarını Allah yolunda sarf edenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir."*¹³

Bu ayetlerde Allah yolunda yapılan harcamaların asla boş gitmeyeceği, verilenlere karşılık kat kat fazlasının bize geri döneceği bildiriliyor. Bu geri dönüş, sahip olduklarımızın bereketlenmesi şeklinde olabilir, dünya ve ahirette yeni nimetlere erme şeklinde olabilir. Bir takım bela ve sıkıntılardan kurtulma şeklinde olabilir. Dünyada kazandıklarımızın bereket ve hayrını görme, ahirette mükafatlara nail olma şeklinde olabilir. Bunun mahiyetini ve miktarını biz takdir edemeyiz. Ama biz şunu bilmeliyiz ki Allah için yapılan hiç bir harcama asla karşılıksız kalmayacaktır.

Kadın Erkek Her Müslümana Yakışan İbadet: İnfâk

İslâm'a göre erkek gibi kadının da mal edinme ve malında tasarruf hakkı vardır. Buna göre meşru çalışma, nikah yolu ile, veraset ve benzeri yolla kadının elde ettiği malını kullanma ve

harcama yetkisi tamamen kendisine aittir. Varyet sahibi olan kadının malından infâkda bulunmalı, zengin ise zekatını vermelidir.

“Doğrusu, sadaka veren erkek ve kadınlara, Allah’a güzel bir takdimde bulunanlara kat kat karşılık verilir; onlara cömertçe verilecek bir ecir vardır.”¹⁴ Infâk kadın erkek her Müslüman için söz konusu olan bir ibadettir.

Bollukta ve Darlıkta Infâk

“Onlar bollukta ve darlıkta sarf ederler, öfkelerini yenerler, insanların kusurlarını affederler. Allah iyilik yapanları sever.”¹⁵ Bu ayet, Müslümanın yalnızca bollukta değil, darlıkta da infâk ibadetinin içerisinde olduğuna dikkat çekmektedir.

“Daha önce Medine’yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı kökleştirmiş olanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde en küçük bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri ihtiyaç/zaruret içerisinde olsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Nefsinin cimriliğinden korunan kimseler, gerçek anlamda kurtuluşa erenlerdir.”¹⁶ Ayet, Medineli Ensar’ın, Mekke’li Muhacir kardeşlerine karşı sergiledikleri bu kardeşlik, diğerkâmlık/îsâr ruhunu açıklamaktadır. Bu ruhun temelini ihtiyaç içerisinde iken verebilmek, severek verebilmek, kardeşini kendi nefesine tercih edebilmek oluşturur. Ensar ruhlu olmak, ensarın yolunda olmak ancak onlar gibi olmakla mümkündür.

Hayır, Sonraya Bırakılmaz!

Kur’ân bizleri, fırsat elde iken hayır hasenatta bulunmaya çağırır. Kur’ân’ın istediği, sağlığımız yerinde iken verebilmektir. Şu ayetleri okuyuverelim:

“Ey inananlar! Alışverişin, dostluğun, şefaatin olmayacağı günün gelmesinden önce sizi rızıklandırdığımızdan hayra sarf edin. İnkâr edenler ancak kendilerine yazık edenlerdir.”¹⁷

“Allah yolunda sarf edin, kendinizi kendi elinizle tehlikeye atmayın, işlerinizi iyi yapın. Şüphesiz Allah iyi iş yapanları sever.”¹⁸

“Ey inananlar! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah’ı anmaktan alıkoymasın. Kim bunu yaparsa, işte onlar zarar edenlerdir. Herhangi birinize ölüm gelip de ‘Rabbim, beni bir süre daha geciktirsen de sadaka ve-

rip iyilerden olsam’ demeden önce, size verdiğimiz rızıktan harcayın. Doğrusu Allah, eceli gelen hiç kimseyi ertelemez. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”¹⁹ Ayetler, ölüm gelmeden önce, fırsat elde iken infâkta bulunmanın gereğini hatırlatıyor, infâktan kaçınanları tehlikenin içerisine düşmekle uyarıyor. Ölüm anında, fırsatları tüketen insan, her şeyini vermek isteyecektir, ama bu istek faydasız bir kuruntudan öteye geçmeyecektir. Önemli olan fırsatlar elde iken, sıhhat ve afiyet içerisinde iken verebilmektir. Nefse rağmen verebilmektir.

“De ki: ‘Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarf ettiğiniz her hangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır’.”²⁰ Yukarıda da belirtildiği gibi rızık veren, kul-

ları arasında onu paylaşır Allah Teâlâ'dır. Sahip olduklarımızın gerçek sahibi O'dur. O, zengin fakir insanları birbirleriyle sınamaktadır. Fakir kanaat edip zengin malına göz dikmeyerek ve sabrederek; zengin de variyetinin bir kısmını yoksul kardeşleriyle paylaşarak bu sınavı kazanabilir. Allah yolunda ve O'nun rızasını kazanmak için yapılan hiç bir harcama karşılıksız kalmayacaktır.

Özetleyecek olursak, sahip olduğu değerleri meşrû zemin içerisinde kardeşleriyle paylaşmak demek olan infâk müminliğin temel şartıdır. Zekat vermek için belli bir zenginlik şartı var ise de zekatı da içine alan infâk için herhangi bir sınır yoktur. Zaten az iken veremeyen, çok iken hiç veremez. Infâk, yalnızca malî yardımlarla sınırlı değildir. O malî yardımları içine aldığı gibi, diğer sosyal yardımların hepsini içerisine alır. Infâkın temel rükünlerinden biri, onun Allah

rızasını kazanmak için olması ve sevgi temeline dayanmasıdır.

İşte Kur'ân toplumunu kuran bu infâk anlayışıdır. Bu ayetler, bugün de Ensar ve Muhacir ruhlu insanları yetiştirebilecek tazelik ve diriliktir. Önemli olan onları doğru anlayıp gereklerini yerine getirme kararlılığı içerisinde olalım. Şimdi zaman, bu ayetler ışığında kendimizi sorgulamak ve infâk ibadeti karısındaki durumumuzu tespit etme zamanıdır. Zaman, infâk ibadetiyle tanışıp onu kuşanma ânıdır.

İslâm fihkına göre zekat ayı, Müslümanın zengin olduğu aydır. İman adamı, dinen zengin olduğu/nisap miktarı mala sahip olduğu gün üzerinden bir yıl geçtikten sonra zekatını vermelidir. Bu şekilde insanların zenginliğe ulaşma ayları farklı olacağı için, senenin bütün aylarında fakirlere yardım ulaşmış olacaktır. Ancak bizim toplumumuzda genelde Ramazan ayı, zekat ve

hayır hasenat ayı olarak kabul edilmiştir. Bunda Ramazan ayı içerisinde yapılan ibadetlerin sevap çarpanının fazla olması etkili olmuştur. İşte 1428 hicrî yılının Ramazan'ı bir hayır panayırı gibi, özel anlamda zekat, genel anlamda infâk için iyi bir fırsat olarak karşımızda duruyor ve müşterilerini bekliyor. O halde bu fırsatın kıymetini bilelim, onu iyi değerlendirelim. Ramazan ayına ve Müslümana *yaraşır şekilde. Tıpkı her zaman cömert olan, ama Ramazan'da esen yeller, yağın yağmurlar gibi cömertliğine cömertlik katan Peygamberimiz gibi.*

Dipnot

1- 2 Bakara 1-4; 8	11- Enfal 60.
Enfâl 3; 22 Hac	12- 12 Yusuf 88.
35; 31 Lokman 4.	13- Bakara 261.
2- 2 Bakara 262	14- 57 Hadid 18.
3- 8 Enfal 28.	15- 3 Alu İmran 134.
4- 25 Furkan 67.	16- 59 Haşr 9.
5- Bakara 267.	17- 2Bakara 254
6- Bakara 177.	18- 2Bakara 195.
7- Tevbe 54.	19- 63 Münafikûn
8- Alu İmran 92.	9-11.
9- Bakara 262, 265	20- 34 Sebe' 39.
10- Bakara 272.	